

FORUM

EHBO VOOR DE GRONDWET

TIM VAN DER PUTTEN - 28.04.2015

Zou het een goed idee zijn om een preambule toe te voegen aan onze Grondwet? Die vraag is interessant vanwege een achterliggend probleem. Namelijk dat het niet goed gaat met de Nederlandse Grondwet. Het is een kil, moeilijk aan te passen document met beperkte directe invloed op het leven van burgers. Het is dan ook niet raar dat burgers weinig interesse hebben voor de Grondwet. We zijn volgens mij op een punt aangekomen waar we ons af moeten vragen of we die Grondwet nog wel echt belangrijk vinden. Als dat het geval is moet er actie ondernomen worden om de Grondwet weer belangrijk en levend te maken. Een preambule is één van de opties die daaraan bij kan dragen.

In een preambule zouden we iets kunnen zeggen over wat Nederland is, en wie de Nederlanders zijn. De vrijheden die verderop in de Grondwet geregeld zijn kunnen benadrukt en ingekleurd worden in een preambule. Dat zou weinig toevoegen aan de juridische werking van de Grondwet maar het zou de bouwstenen van onze samenleving weergeven op een manier die begrijpelijk is voor burgers. Als ik probeer mijn juridische bril af te zetten en gewoon als Nederlander naar de Grondwet kijk dan begrijp ik wel dat de meeste mensen er geen feeling mee hebben. Een preambule lijkt mij een prachtig middel om daar iets aan te doen. Al zal het niet gemakkelijk zijn om een tekst te produceren die voor iedereen acceptabel is.

Net als Gert-Jan Leenknecht denk ik dat het goed is om na te denken over vooruitstrevende oplossingen. Een klassieke preambule zou in deze tijd zijn doel missen. Zoals uit de pitch van Leenknecht blijkt is de technisch juridische noodzaak van een preambule gering. De belangrijkste reden om over een preambule na te denken is dat het de Grondwet dichterbij burgers kan brengen. Het is daarom logisch om een dergelijke preambule in te vullen op een manier die aansluit bij de belevingswereld van zoveel mogelijk burgers. Het idee om hyperlinks op te nemen in de Grondwet klonk mij wonderlijk in te oren toen ik het voor het eerst hoorde. Nadat ik er wat langer over nadacht vond ik het toch geen gek idee. Wanneer we blijven denken in het gangbare stramien zal de Grondwet er niet bovenop komen. We zullen op een creatieve, vernieuwende manier naar onze Grondwet moeten kijken als we vooruit willen.

Een ander voordeel van een dergelijke vooruitstrevende of 'slimme' invulling van een preambule is dat het de kans biedt om dynamiek in de Grondwet te brengen.

Met een veranderbare preambule kan de Grondwet bij de tijd gehouden worden. Tegelijkertijd hoeft dan niet ons rigide herzieningsstelsel van opgegeven te worden. Persoonlijk zou ik het geen slecht idee vinden om van dat rigide stelsel af te stappen, maar dat is een andere discussie. Hyperlinks zouden een uitkomst bieden die dat hete hangijzer even laat voor wat het is.

Dat brengt mij terug bij de vraag uit de inleiding. Willen we dat onze Grondwet een belangrijkere rol speelt in de maatschappij, of niet? Als ik kijk naar de manier waarop in het publieke debat over de Grondwet wordt gesproken trek ik de conclusie dat er brede consensus bestaat over de waarde van die wet. De Grondwet wordt over het algemeen gezien als een essentieel onderdeel van onze democratische rechtsstaat. Ook in de politiek wordt daar zo over gedacht. In veel debatten schermen landelijke politici met de Grondwet als argument ter ondersteuning van uiteenlopende stellingen. Toch zitten we in een spiraal waarin de Grondwet steeds minder belangrijk wordt.

Het blijkt dat goede wil alleen niet voldoende is om een vruchtbare toekomst voor onze Grondwet veilig te stellen. We zouden onze Grondwet moeten koesteren en levend moeten houden. Als een preambule daarbij kan helpen ben ik er voorstander van, maar ik wil vooral het achterliggende doel aanstippen. De democratische rechtsstaat is geen rustig bezit zei Willem Witteveen. Die woorden zou iedereen die zich in de discussie over de Grondwet mengt ter harte moeten nemen, de landelijke politiek in het bijzonder. Als iedereen die gedachte helder op het netvlies heeft is volgens mij duidelijk waarom het zo belangrijk is om te spreken over constitutionele vernieuwing. En het debat over die vernieuwing zou gevoerd moeten worden met als gemeenschappelijk doel het reanimeren en in ere herstellen van de Grondwet.